

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 150/2018-50

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 15. augusta 2018 v senáte zloženom z predsedníčky Marianny Mochnáčovej a zo sudcov Petra Brňáka a Milana Ľalíka prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátkou JUDr. Elenou Matulovou, Železničná 297/9, Poltár, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 43 Cob 175/2015 zo 17. septembra 2015 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 23 XCdo 7/2016 z 29. januára 2018 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKOVANÉ] na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 43 Cob 175/2015 zo 17. septembra 2015 p o r u š e n é b o l i .

2. Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 43 Cob 175/2015 zo 17. septembra 2015 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d ě l š i e k o n a n i e .

3. Krajský súd v Banskej Bystrici je povinný uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 325,42 € (slovom tristodvadsaťpäť eur a štyridsaťdva centov) na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. Eleny Matulovej, Železničná 297/9, Poltár, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Sťažnosti [REDAKOVANÉ] vo zvyšnej časti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 11. apríla 2018 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a 2, čl. 47 ods. 2 a 3 a čl. 48 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Okresného súdu Lučenec (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 7 C 61/2014 z 21. novembra 2014, rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 43 Cob 175/2015 zo 17. septembra 2015 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 23 XCdo 7/2016 z 29. januára 2018.

2. Sťažovateľ uviedol, že okresný súd rozsudkom sp. zn. 7 C 61/2014 z 21. novembra 2014 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) vyhovel návrhu žalobcu – [REDAKOVANÉ] a zaviazal sťažovateľa ako žalovaného na zaplatenie zmenkovej sumy 468,57 eur s príslušenstvom, pričom príslušenstvo niekoľkonásobne prevyšuje istinu. O odvolaní sťažovateľa rozhodol krajský súd rozsudkom sp. zn. 43 Cob 175/2015 zo 17. septembra 2015 tak, že potvrdil rozsudok okresného súdu. Najvyšší súd sťažovateľom podané dovolanie odmietol ako procesné neprípustné uznesením sp. zn. 23 XCdo 7/2016 z 29. januára 2018 (ďalej len „uznesenie najvyššieho súdu“).

3. Sťažovateľ nesúhlasí s právnymi názormi uvedenými v odôvodnení napadnutých rozhodnutí a je toho názoru, že najvyšší súd nepostupoval správne, ak dospel k záveru, že neboli splnené procesné podmienky prípustnosti dovolania podľa ustanovenia § 447 písm. e) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“).

4. Sťažovateľ uviedol, že konajúce všeobecné súdy porušili ním označené práva, pretože sa nezaoberali spotrebiteľskou rovínou sporu a opomenuli rozsiahlu právnu úpravu tejto oblasti práva: *„Spoločnosť [redacted] hromadne indosuje zmenky na zahraničnú spoločnosť [redacted] a tým nepriamo obchádza platnú právnu úpravu na ochranu spotrebiteľa, pričom je zo súdnej praxe zrejmé, že sa tak deje v tisíckach prípadov, čo predstavuje mimoriadne závažné narušenie právnej istoty a dochádza k zneužitiu práva, pričom necháva otvorený priestor pre viac ako dvojnásobné vymoženie pohľadávky z jedného poskytnutého úveru, kde je tento možné vymôcť v súdnom konaní na základe úverovej zmluvy a druhýkrát na základe indosovanej zmenky.“*

5. Sťažovateľ zároveň zdôraznil a ako dôkaz predložil uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 3 Obdo 43/2015 z 23. mája 2016, v ktorom išlo o konanie medzi totožnými účastníkmi v obdobnej veci a najvyšší súd rozhodol celkom inak, pretože zrušil rozhodnutie okresného súdu aj krajského súdu a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Sťažovateľ zastáva názor, že je neprípustné, aby najvyšší súd v dvoch rovnakých právnych veciach rozhodol rozdielne, v čom sťažovateľ jednoznačne vidí porušenie jeho práva na spravodlivé súdne konanie.

6. Sťažovateľ v súdnom konaní podal vyjadrenie, v ktorom neakceptoval pohľadávku, žiadal nariadiť pojednávanie, aby sa mohol proti nároku žalobcu brániť, čo jednoznačne považuje za námietky proti povinnosti zaplatiť zmenku.

7. Ku skutkovému stavu sťažovateľ uviedol, že jeho záväzok zo zmenky z 27. februára 2009 vznikol v súvislosti so zmluvou o úvere uzatvorenou so spoločnosťou [redacted], na základe ktorej bol sťažovateľovi ako spotrebiteľovi poskytnutý

úver. V konaní žalobca nepreukázal, že finančné prostriedky boli sťažovateľovi poskytnuté na výkon povolania. Samotná úverová zmluva nespĺňa podľa sťažovateľa základné kritériá požadované zákonom č. 258/2001 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1986 Zb. o Slovenskej obchodnej inšpekcii v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o spotrebiteľských úveroch“), a to najmä podľa § 4 ods. 1 písm. g), h), i), j), k), m), n), o), p), q), r) a s) v súvislosti s § 4 ods. 3 poslednou vetou a odsekom 4 a 6 tohto zákona. Navyše, na zmenke absentuje akýkoľvek údaj o výške ročnej percentuálnej miery nákladov alebo úroku. K všeobecným obchodným podmienkam úveru sťažovateľ uviedol, že dohodu o vyplnení zmenky v nich obsiahnutú považuje za nekalú podmienku hlavného záväzkového vzťahu, keďže umožňuje požadovať od spotrebiteľa neprímerane vysokú sumu ako sankciu spojenú s neplnením jeho záväzku, a to zmenkový úrok 0,25 % denne. Dohoda o vyplnení zmenky, ktorá umožňuje vystaviť povinnému zmenku, v ktorej nie je vyplnená zmenková suma a dátum začiatku úročenia zmenkovej sumy, pričom zmenkovú sumu vyplní veriteľ v rozsahu všetkých jeho peňažných nárokov voči dlžníkovi, ktoré podľa uváženia veriteľa vzniknú ku dňu vyplnenia zmenky, je neprijateľná. Takéto zmluvné dojednanie o vyplnení zmenky za stavu, že ide o spotrebiteľský vzťah a že takéto zmluvné dojednanie mení vzťah medzi účastníkmi zo zmluvného dojednania na vzťah zo zmenky, ktorý nie je zásadne kauzálny a nepožíva žiadnu ochranu spotrebiteľa, treba považovať za neprijateľné, a tým podľa Občianskeho zákonníka za neplatné, pretože takéto dojednanie vyznieva výrazne v neprospech spotrebiteľa a sleduje cieľ obísť právne predpisy týkajúce sa ochrany spotrebiteľa. Všeobecné obchodné podmienky úveru obsahujú mnoho neprijateľných zmluvných dojednaní, ktoré sťažovateľ namietal a žiadal, aby ich súd preskúmal.

8. V tejto súvislosti sťažovateľ poukázal na rozhodnutie Okresného súdu Bratislava V č. k. 3 CbZm 93/2013-35 z 5. septembra 2013, ktorým zamietol návrh týkajúci sa zmenkového úroku v sadzbe 0,25 % denne zo zmenkovej sumy, pretože za primeranú odplatu za poskytnutie finančných prostriedkov nie je možné považovať ročný úrok, ktorý sa v podstate rovná dlžnej istine. Úrokovú doložku na zmenke preto súd ako priečiacu sa dobrým mravom považoval v zmysle § 39 Občianskeho zákonníka za neplatnú.

9. Sťažovateľ súčasne v súdnom konaní vzniesol námietku proti vyplneniu zmenky, pretože podľa § 4 ods. 6 a 7 zákona o spotrebiteľských úveroch účinného v rozhodnom čase sa zakazuje splniť sľub zmenkou alebo šekom. Veriteľ smie prijať od dlžníka zmenku alebo šek na zabezpečenie svojich nárokov zo spotrebiteľského úveru, len ak ide o zabezpečovaciu zmenku a zmenková suma v čase vyplnenia je maximálne vo výške aktuálnej výšky nesplateného spotrebiteľského úveru a príslušenstva, maximálne vo výške 30 % istiny poskytnutého spotrebiteľského úveru. Keďže výška úveru bola 700 eur, príslušenstvom v rámci zmenkovej sumy mohla byť maximálne suma vo výške 210 eur, teda maximálna zmenková suma pozostávajúca zo spotrebiteľského úveru a príslušenstva mohla byť maximálne vo výške 910 eur. V danom prípade zmenková suma v čase vyplnenia zmenky bola vo výške 1 224 eur, teda bola vyplnená v rozpore so zákonom. V tejto súvislosti sťažovateľ poukázal na rozhodnutie Okresného súdu Žilina sp. zn. 10 CbZm 3/2012, v ktorom súd dospel k záveru, že zákon o spotrebiteľských úveroch stanovuje osobitné požiadavky, ktorých účelom je zabezpečiť ochranu práv spotrebiteľa v úverových vzťahoch. Jednou z takýchto ochranných požiadaviek je stanovenie zvláštnych obsahových náležitostí zmenky.

10. Sťažovateľ ako spotrebiteľ vzniesol proti majiteľovi zmenky námietky, v ktorých uvádzal, že k indosácii došlo na jeho škodu, a tiež podal relevantné kauzálne námietky týkajúce sa úverovej zmluvy a zmenky. Žalobca ako nový majiteľ nadobudol zmenku nepoctivo, čím podľa sťažovateľa dochádza k prelomeniu prekážky uvedenej v § 17 zákona č. 191/1950 Sb. Zákon zmenkový a šekový v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon zmenkový a šekový“). V tejto súvislosti zdôrazňuje, že práve ustanovenie § 17 zákona zmenkového a šekového slúži na ochranu dlžníka zo zmenky proti nepoctivému nadobúdateľovi zmenky, a to bez ohľadu na to, či je alebo nie je spotrebiteľom.

11. Keďže exekúcia vedená proti sťažovateľovi ako povinnému pod sp. zn. 9 Er 888/2010 bola zastavená ako neprípustná z dôvodu neprijateľných zmluvných podmienok, spoločnosť [REDAKOVANÉ], stratila zákonnú možnosť vymáhať dlžnú

sumu, o ktorej bolo rozhodnuté rozhodcovským rozsudkom. Nový majiteľ zmenky (žalobca) konal pri nadobúdaní zmenky nepoctivo a na škodu sťažovateľa, lebo zmenku nadobudol len preto, aby zbavil sťažovateľa ako dlžníka možnosti vzniesť proti pôvodnému majiteľovi zmenky kauzálne námietky. Ak by bola zmenka stále v dispozícii pôvodného majiteľa, ktorému bola na vyplnenie odovzdaná, bol by sťažovateľ oprávnený na námietky vyplývajúce zo záväzkového vzťahu, ku ktorému sa zmenka viaže, avšak len voči pôvodnému majiteľovi zmenky. V tomto prípade bola zmenka prevedená na iného majiteľa a z uvedeného je zrejmé, že nadobúdateľ zmenky (žalobca) pri jej nadobúdaní konal v zlej viere alebo sa previnil aspoň hrubou nedbanlivosťou. Zlou vierou sú tie prípady, keď majiteľ nechá na seba previesť nevyplnenú zmenku, pričom vie, ako má byť vyplnená, ale má za cieľ zneužiť túto listinu tak, že ju vyplní nesprávne, prípadne, že ju nadobudol len preto, aby zbavil sťažovateľa ako dlžníka možnosti vzniesť proti pôvodnému majiteľovi kauzálne námietky.

12. Sťažovateľ tiež argumentoval, že zmenka je právnym úkonom, pričom každý právny úkon, ktorý odporuje zákonu, je absolútne neplatným právnym úkonom, pričom na absolútnu neplatnosť právneho úkonu súd prihliada ex offio. Povinnosť súdu z úradnej moci prihliadať na absolútnu neplatnosť právneho úkonu prelomuje aj zásadu stanovenú v § 17 zákona zmenkového a šekového, pretože § 4 ods. 6 zákona o spotrebiteľských úveroch je ustanovením, ktoré platí aj v prípade zmenky, majiteľa zmenky, alebo postúpenia práv zo zmenky. Keďže ide o kogentnú úpravu, je nutné zo zákona skúmať podmienky vystavenia zmenky a jej prípustnosť.

13. Sťažovateľ zastáva názor, že veriteľ vyplnil zmenku v rozpore s argumentovanými ustanoveniami zákona o spotrebiteľských úveroch a následne ju indosoval, čím prakticky znemožnil účinnú obranu spotrebiteľa voči zmenkovej sume a zmenke ako takej. Sťažovateľ uviedol, že tento postup napĺňa znaky nekalého konania a nepriameho obchádzania zákona. Navyše, žalobca a spoločnosť [REDAKOVANÉ], sú podnikateľskými subjektmi, a teda sú povinní dodržiavať zákonné postupy v súlade s odbornou starostlivosťou. K predmetnému tvrdeniu sťažovateľ uvádza judikatúru, v ktorej

bolo obdobné podanie navrhovateľa zamietnuté, a to rozhodnutie Okresného súdu Považská Bystrica sp. zn. 4 C 150/2013.

14. Podľa sťažovateľa pokiaľ aj článok 17 všeobecných obchodných podmienok úveru obsahuje klauzulu, že v zmysle § 262 ods. 1 Obchodného zákonníka sa na všetky právne vzťahy založené zmluvou o úvere použijú ustanovenia Obchodného zákonníka, táto klauzula obchádza ustanovenie § 52 ods. 2 Občianskeho zákonníka o preferovaní právnej úpravy spotrebiteľských zmlúv v Občianskom zákonníku, a preto je zo zákona neplatná. S poukazom na tieto skutočnosti je zmluvné dojednanie – dohoda o vyplnení zmenky – neprijateľnou zmluvnou podmienkou, ktorá ako zmluvné dojednanie vyznieva výrazne v neprospech spotrebiteľa a sleduje cieľ obísť právne predpisy týkajúce sa ochrany spotrebiteľa. Dohoda o vyplnení zmenky je v rozpore s § 52 ods. 2 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého sa aj všetky iné ustanovenia upravujúce právne vzťahy, ktorých účastníkom je spotrebiteľ, použijú vždy, ak je to na prospech zmluvnej strany, ktorá je spotrebiteľom. Odlišné zmluvné dojednania alebo dohody, ktorých obsahom alebo účelom je obchádzanie tohto ustanovenia, sú neplatné.

15. Sťažovateľ ďalej poukázal na relevantné rozhodnutia všeobecných súdov, ktoré sa týkali posudzovania neprijateľnosti dojednaných podmienok v spotrebiteľských zmluvách, ako aj v ktorých sa zdôrazňuje princíp ochrany práv spotrebiteľa (uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 6 M Cdo 9/2012 zo 16. januára 2013, uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 6 Cdo 1/2012 z 21. marca 2012, uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 61/2012). V rozsudku Súdneho dvora Európskej únie (ďalej len „súdny dvor“) sp. zn. C - 419/2011 zo 14. marca 2013 (Česká sporiteľňa a. s. proti Geraldovi Feichterovi) samotný súdny dvor v konaní pri uplatnení práva zo zmenky z úradnej moci skúmal postavenie odporcu ako spotrebiteľa. Podľa záverov tohto rozhodnutia napriek tomu, že v danom prípade ide o vzťah uplatnený na základe zmenky ako abstraktného cenného papiera, je povinnosťou súdu skúmať postavenie odporcu ako spotrebiteľa. K podobnému záveru o prelomení zásady zmenky ako abstraktného cenného papiera vo vzťahu k spotrebiteľovi došlo aj rozhodnutím Najvyššieho súdu Nemecka (BGH), 25. február 1965 – II. Zeitschrift für das

gesamte Handelsrecht und Wirtschaftsrecht 191/62 Hamm, publikovaný v časopise Neue juristische Wochenschrift, 1965, s. 1125. Ak teda v uvedenej veci ESD C - 419/11 skúmal súdny dvor, či ručiteľ zo zmenky môže byť spotrebiteľom, o to viac je odôvodnený záver o skúmaní postavenia spotrebiteľa, pokiaľ ide o samotného dlžníka a v tej súvislosti posudzovať otázku prijateľnosti podmienok spotrebiteľských zmlúv. Navyše, v rozhodnutí súdneho dvora zo 16. novembra 2010 práve vo veci [REDACTED], C-76/10, bolo vyslovené, že vnútroštátny súd má v každom štádiu konania vrátane výkonu rozhodnutia povinnosť aj bez návrhu posúdiť nekalé povahy sankcií obsiahnutých v zmluve o úvere, ak má súd k tomuto účelu k dispozícii nevyhnutné informácie o právnom a skutkovom stave.

16. Sťažovateľ poukázal aj na rozhodnutia Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. PL. ÚS 16/12, sp. zn. IV. ÚS 457/10 a sp. zn. I. ÚS 290/15, ktoré riešiac problematiku použiteľnosti zmenky z pohľadu ochrany spotrebiteľa zohľadňujú, že v prípade spotrebiteľov nie je možné odhliadnuť od ich špecifických záujmov a postavenia. Všeobecné súdy pri svojej rozhodovacej činnosti musia hľadať také interpretačné a aplikačné východiská, ktoré zabránia zneužívaniu práv v dôsledku aplikácie zmenkových inštitútov neprimerane v neprospech niektorého z účastníkov zmenkového vzťahu.

17. Podľa § 33 ods. 1 zákona zmenkového a šekového môže byť vlastná zmenka vystavená len týmito spôsobmi:

- na videnie,
- na určitý čas po videní,
- na určitý čas po dátume vystavenia,
- na určitý deň.

Z tohto ustanovenia vyplýva, že zročnosť zmenky môže byť upravená len jedným z týchto spôsobov a nie je možné uvedené spôsoby kumulovať. V zmenke je uvedené „zaplatením za túto zmenku pri predložení na rad“, a to definuje jednoznačne zmenku ako vistazmenku splatnú okamihom predloženia. Pri uvedení splatnosti zmenky „na platenie predložím v lehote 4 rokov od vystavenia“ je možné túto zmenku charakterizovať ako datazmenku splatnú určitý čas po jej vystavení, čím dochádza k rozdielnym okamihom

splatnosti zmenky a nastáva situácia, že zmenka je splatná kedykoľvek po jej predložení, a zároveň nastáva jej splatnosť do 4 rokov od jej vystavenia, čím došlo k porušeniu § 33 ods. 2 zákona zmenkového a šekového. Sťažovateľ argumentoval, že vzhľadom na abstraktnosť zmeniek ako prevoditeľného druhu cenného papiera musí byť splatnosť určená striktne v súlade so zákonom zmenkovým a šekovým, nemôžu byť určené rôzne doby splatnosti. Sťažovateľ sa preto domnieva, že zmenka je neplatná, pretože pripúšťa splatnosť na videnie i splatnosť do 4 rokov od vystavenia.

18. Sťažovateľ uviedol, že namietanými rozhodnutiami všeobecných súdov bolo porušené jeho právo na súdnu a inú právnu ochranu a právo na spravodlivé súdne konanie. Súdny mal pri posudzovaní, že ide o spotrebiteľskú zmluvu, prihliadať predovšetkým na slabšiu stranu sporu, t. j. na fyzickú osobu – sťažovateľa, ktorý uzatváral zmluvu o úvere, a konanie žalobcu mali vyhodnotiť ako konanie, ktorým obchádza zákon s cieľom dosiahnuť, aby si sťažovateľ ako spotrebiteľ nemohol uplatňovať svoje práva na ochranu spotrebiteľa, čo je v rozpore so smernicou č. 2005/2009 ES z 11. mája 2005 o nekalých obchodných praktikách voči spotrebiteľovi na vnútornom trhu a považuje sa za agresívnu obchodnú praktiku.

19. Sťažovateľ je toho názoru, že závery súdov sú zjavne neodôvodnené a arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňujúce a neudržateľné.

20. Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd takto rozhodol:

„Základné právo sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie vyplývajúce z čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, čl. 46 ods. 1 a 2, čl. 47 ods. 2 a 3, čl. 48 Ústavy SR rozsudkom Okresného súdu v Lučenci, sp. zn. 7C/61/2014-118 z 21.novembra 2014, rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici, sp. zn. 43Cob/175/2015 z 17.septembra 2015 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 23XCdo/7/2016 z 29. januára 2018 porušené bolo.

Rozsudok Okresného súdu v Lučenci, sp.zn. 7C/61/2014-118 z 21.novembra 2014, rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici, sp. zn.43Cob/175/2015 z 17.septembra 2015 a uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn.23XCdo/7/2016 z 29. januára

2018 sa zrušujú a vec sa vracia na ďalšie konanie Okresnému súdu Lučenec, alternatívne Najvyššiemu súdu SR.“ Sťažovateľ si uplatnil aj nárok na náhradu trov konania a požiadal o odklad vykonateľnosti rozhodnutia.

21. Ústavný súd na predbežnom prerokovaní zistil, že sú splnené všetky ústavné a zákonné predpoklady pre prijatie sťažnosti sťažovateľa na ďalšie konanie, a preto ju uznesením č. k. I. ÚS 150/2018-15 z 25. apríla 2018 v časti namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom krajského súdu a uznesením najvyššieho súdu prijal na ďalšie konanie [§ 25 ods. 1 a 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)], v časti smerujúcej proti rozsudku okresného súdu odmietol pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie a rozhodnutie, vo zvyšnej časti sťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú a odložil vykonateľnosť rozsudku krajského súdu.

22. Podpredseda krajského súdu vo svojom stanovisku k sťažnosti sťažovateľa doručenom ústavnému súdu 28. mája 2018 po zhrnutí obsahu odôvodnenia rozsudku okresného súdu, ako aj rozsudku krajského súdu, poukázal na závery spoločného stanoviska občianskoprávneho kolégia a obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu č. 93 (ďalej len „zjednocujúce stanovisko“), ako aj novelizáciu zmenkového a šekového zákona, ku ktorej došlo zákonom č. 438/2015 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, uviedol:

„S prihliadnutím na Spoločné stanovisko občianskoprávneho a obchodnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 20. októbra 2015, zverejneného v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky 8/2015 a zákon č. 438/2015 Z. z., ktorým sa novelizoval čl. I. § 17 a § 3a/ zákona č. 191/1950 Zb. zmenkového a šekového, § 52 a nasl. zák. č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka, ako aj § 17 zák. č. 129 /2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a na prechodné

ustanovenia § 470 ods. 1 a 2 Civilného sporového poriadku, podľa ktorých sa na všetky konania, a teda aj prebiehajúce, začaté pred dňom účinnosti tohto zákona použijú predpisy účinné odo dňa účinnosti tohto zákona, vrátane ostatných ustanovení Občianskeho zákonníka upravujúcich spotrebiteľské vzťahy, práva a povinnosti z nich vzniknuté a právne predpisy o ochrane spotrebiteľa už rozhoduje odvolací súd tak, že žaloby žalobcu o tých istých nárokoch podľa zmenenej právnej úpravy zamietá. Odklonil sa tak od svojho prv vysloveného právneho názoru vyjadreného vo svojich rozhodnutiach (napr. rozhodnutie Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 43 CoZm 10/2013-131 zo dňa 21.11.2013, č. k. 43 CoZm 50/2014 zo dňa 20.11.2014), ale aj v prejednávanej veci, vydaných v konaniach o nároku z indosovanej zmenky, v ktorých oprávnenosť posudzoval len podľa Zákona zmenkového a šekového a nerozhodoval o ňom ako o nároku zo spotrebiteľskej zmluvy, ktorý zmenka zabezpečovala, pretože bol toho názoru, že účastníci sporu nemali postavenie ako zmluvné strany kauzálneho (úverového) vzťahu, a teda ako dlžník alebo veriteľ zo zmluvy o spotrebiteľskom úvere, keďže žalobca ako majiteľ zmenky, ktorú nadobudol indosamentom voči žalovanému ako vystaviteľovi zmenky nie je v postavení dodávateľa, a preto ani žalovaný nemohol mať v zmenkovom spore postavenie spotrebiteľa. Zo samotnej zmenky nebolo možné určiť, aký charakter mal právny vzťah pri vzniku záväzkového vzťahu, preto ani nebolo možné určiť, či žalovaný mal alebo nemal pri vystavení zmenky postavenie spotrebiteľa.

S prihliadnutím na právnu úpravu obsiahnutú v § 79 ods. 3 a 4 a § 372y Občianskeho súdneho poriadku v znení účinnom od 23.12.2015 do 30.06.2016 vrátane úpravy obsiahnutej v § 17 ods. 1 a 2 zák. č. 191/1950 Sb. zmenkového a šekového, ktorého zmena bola od 23.12.2015 zavedená zák. č. 438/2015 Z. z., ako aj na prechodné ust. § 470 ods. 1 a 2 CSP je už v konaniach o nárokoch zo zmenky vedených proti žalovanému, ktorý je fyzickou osobou, žalobca, ktorý svoje právo preukazuje nepretržitým radom indosamentov povinný preukázať skutočnosti, ktoré sa týkajú vlastného vzťahu jeho právnych predchodcov so žalovaným tak, že k návrhu musí pripojiť okrem zmenky aj ďalšie listiny, ktoré sú potrebné na uplatnenie práva z nej, pokiaľ ho na ich predloženie súd vyzve.

Túto povinnosť má žalobca aj v exekučnom konaní, keďže podľa právnej úpravy platnej a účinnej od 23.12.2015, obsiahnutej v § 39 ods. 4, § 44 ods. 2, § 57 ods. 1 písm. m)

a § 243f Exekučného poriadku, zavedenej zákonom č. 438/2015 Z. z. sú exekučné súdy povinné ex offo prihliadať v exekučných konaniach o vymáhaní nároku zo zmenky proti povinnému, ktorý je fyzickou osobou, ak dospejú k záveru, že povinný má v kauzálnom vzťahu postavenie dlžníka - spotrebiteľa, čo zisťujú v súlade s novelizovaným ust. § 17 ods. 1 a 2 Zákona zmenkového a šekového k tomu, či bola povinnému v konaní pred všeobecnými, ale aj rozhodcovskými súdmi poskytnutá taká primeraná ochrana, aká mu ako spotrebiteľovi podľa predpisov o spotrebiteľskom práve patrí. Z uvedených dôvodov je oprávnený už v návrhu na vykonanie exekúcie doručeného súdnemu exekútorovi povinný opísať rozhodujúce skutočnosti týkajúce sa vlastného vzťahu s povinným a preukázať ho dôkazmi, ktoré ním tvrdené skutočnosti osvedčujú. Po dátume 23.12.2015 bol tak povinný urobiť aj v prebiehajúcich exekučných konaniach, ktoré začali pred dátumom 23.12.2015, a to v zmysle § 243f ods. 1 Exekučného poriadku v prípade, ak je exekúcia vedená na podklade exekučného titulu, ktorým bol priznaný nárok zo zmenky proti povinnému, ktorý je fyzickou osobou, a to v lehote 30 dní od účinnosti zákona, t.j. do 22.01.2016.

Krajský súd je toho právneho názoru, že ak žalobca ako oprávnený podá návrh na vykonanie exekúcie, bude exekučný súd ex offo zisťovať, či rozhodnutie, ktoré je podkladom na vykonanie exekúcie, a to či už rozhodnutie okresného, odvolacieho, ale aj dovolacieho súdu boli vydané v konaní, v ktorom sa uplatňoval nárok zo zmenky a vyšlo najavo, že vymáhaný nárok vznikol v súvislosti so spotrebiteľskou zmluvou a nebolo prihladené na - 1. neprijateľné zmluvné podmienky, 2. obmedzenie alebo neprípustnosť použitia zmenky, alebo 3. rozpor s dobrými mravmi alebo so zákonom. Keďže takúto povinnosť súdy, ktoré vo veci rozhodovali v čase rozhodovania nemali, bude musieť exekučný súd s veľkou pravdepodobnosťou, a to bez ohľadu na to, či žalobca exekučnému súdu zmluvu o úvere predloží alebo nie, konanie s poukazom na § 57 ods. 1 písm. m) Exekučného poriadku zastaviť.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti Krajský súd v Banskej Bystrici navrhuje, aby Ústavný súd Slovenskej republiky rozhodol tak, že základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd

rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 43Cob/175/2015 zo 17. septembra 2015 porušené nebolo.“.

Podpredseda krajského súdu súčasne uviedol, že súhlasí s prejednaním veci bez ústneho pojednávania.

23. Najvyšší súd v podaní sp. zn. KP 3/2018, Cpj 29/2018 doručenom ústavnému súdu 6. júla 2018 formuloval svoje stanovisko takto:

«Konkrétne podľa sťažovateľa najvyšší súd porušil jeho ústavné právo a právo zaručené Dohovorom tým, že odmietol dovolanie sťažovateľa, ako procesné neprípustné podľa ustanovenia § 447 písm. e/ zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“) (poznámka NS SR malo byť správne uvedené § 447 písm. c/ CSP). Sťažovateľ uviedol, že konajúce všeobecné súdy porušili ním označené práva, pretože sa nezaoberali spotrebiteľskou rovinou sporu a opomenuli rozsiahlu právnu úpravu tejto oblasti práva. Sťažovateľ ďalej uviedol, že súdy mali pri posudzovaní, že ide o spotrebiteľskú zmluvu, prihliadať predovšetkým na slabšiu stranu sporu, t. j. na fyzickú osobu sťažovateľa, ktorý uzatváral zmluvu o úvere, a konanie žalobcu mali vyhodnotiť ako konanie, ktorým obchádza zákon s cieľom dosiahnuť, aby si sťažovateľ ako spotrebiteľ nemohol uplatňovať svoje práva na ochranu spotrebiteľa, čo je v rozpore so smernicou č. 2005/2009 ES z 11. mája 2005 o nekalých obchodných praktikách voči spotrebiteľovi na vnútornom trhu a považuje sa za agresívnu obchodnú praktiku. Sťažovateľ je názoru, že závery súdov sú zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné.

Sťažnosťou napadnutým uznesením najvyšší súd dovolanie žalovaného odmietol ako procesné neprípustné podľa § 447 písm. c/ C SP bez toho, aby skúmal vecnú správnosť napádaného rozsudku odvolacieho súdu. Uzavrel, že v danej veci dovolanie žalovaného nebolo prípustné podľa § 238 O. s. p. a neboli zistené ani podmienky prípustnosti podľa § 237 ods. 1 O. s. p. platného a účinného do 30. júna 2016 (ďalej len „O. s. p.“). V odôvodnení svojho uznesenia sa sústredil na jednu dovolateľom uvedenú vodu zmätočnosti a to odňatie mu možnosti konať pred súdom, ktoré malo spočívať

v nepreskúmateľnosti napadnutého uznesenia. Neprítomnosť tejto vady zmätočnosti najvyšší súd v odôvodnení napadnutého rozhodnutia vyčerpávajúco odôvodnil.

Skutočnosť, že sťažovateľ vyjadruje nespokojnosť s rozhodnutím najvyššieho súdu nepostačuje na to, aby Ústavný súd vyhovel jeho sťažnosti. Právo na spravodlivý súdny proces podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy (aj podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru) neznamena právo na to, aby bol účastník konania pred všeobecným súdom úspešný, teda aby bolo rozhodnuté v súlade s jeho požiadavkami, resp. s jeho právnymi názormi. Z opačného pohľadu možno povedať, že neúspech v súdnom konaní nemožno považovať za porušenie základného práva. Je v právomoci všeobecných súdov vykladať a aplikovať zákony. Pokiaľ tento výklad nie je arbitrárny a je náležite zdôvodnený, ústavný súd nemá dôvod doň zasahovať (pozri uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky z 3. septembra 2008, III. ÚS 267/08).

Namietané rozhodnutie najvyššieho súdu nie je možné považovať za svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené, resp. za také, ktoré by popieralo zmysel práva na spravodlivé súdne konanie a na súdnu ochranu, keďže najvyšší súd sa v dovolacom konaní vysporiadal s námietkami sťažovateľa a svoje rozhodnutie riadne odôvodnil.

Z uvedených dôvodov navrhujem sťažnosti nevyhovieť. Súčasne súhlasím s upustením od ústneho pojednávania, keďže od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.»

24. Sťažovateľ vo svojom vyjadrení doručenom ústavnému súdu 9. augusta 2018 uviedol, že trvá na podanej sťažnosti, súhlasí s upustením od ústneho pojednávania, opakovane namietal skutočnosti, ktoré boli už súčasťou odôvodnenia sťažnosti, a zdôraznil, že „*má za to, že rozhodnutiami súdov bolo porušené jeho právo na súdnu a inú právnu ochranu a právo na spravodlivé súdne konanie. Súdny mali pri posudzovaní, že ide o spotrebiteľskú zmluvu prihliadať predovšetkým na slabšiu stranu sporu, t. j. na fyzickú osobu - sťažovateľa, ktorý uzatváral zmluvu o úvere a konanie žalovaného mali vyhodnotiť ako konanie, ktorým žalovaný obchádza zákon s cieľom dosiahnuť, aby si sťažovateľ tak nemohol ako spotrebiteľ uplatňovať svoje práva na ochranu spotrebiteľa, čo je v rozpore so smernicou č. 2005/2009 ES z 11. 5. 2005 o nekalých obchodných praktikách voči spotrebiteľovi na vnútornom trhu a považuje sa za agresívnu obchodnú praktiku.*“

25. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. V dôsledku toho senát predmetnú sťažnosť prerokoval na svojom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov, ich zástupcov a verejnosti len na základe písomne podaných stanovísk.

II.

26. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

27. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

28. Pokiaľ ide o základné práva a slobody, ústava rozdeľuje ochranu ústavnosti medzi všeobecné súdy a ústavný súd. Systém tejto ochrany je založený na princípe subsidiarity, ktorý určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany základným právam a slobodám vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 142 ods. 1

ústavy), a to tak, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (čl. 144 ods. 1 a 2 ústavy).

29. Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00).

30. Tieto zásady týkajúce sa vzťahu ústavného súdu a všeobecných súdov pri ochrane ústavnosti boli relevantné aj v danej veci, v ktorej sťažovateľ namieta porušenie svojich práv rozsudkom krajského súdu a uznesením najvyššieho súdu.

31. Základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru zaručujú, že každý má právo na to, aby sa v jeho veci v konaní pred všeobecnými súdmi rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon. Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci (IV. ÚS 77/02, III. ÚS 63/06).

32. Reálne uplatnenie základného práva na súdnu ochranu predpokladá, že účastníkovi súdneho konania sa táto ochrana dostane v zákonom predpokladanej kvalite, pričom výklad a používanie zákonných ustanovení príslušných procesných predpisov musí v celom rozsahu rešpektovať základné právo účastníkov na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

33. Z pohľadu ústavnoprávneho teda treba určiť povahu prípadov, v ktorých nesprávna aplikácia jednoduchého práva všeobecným súdom má za následok porušenie základných práv a slobôd. V konaní o ústavnej sťažnosti možno za také považovať prípady, v ktorých nesprávna aplikácia jednoduchého práva je spätá s konkurenciou jednotlivých noriem tohto práva, prípadne s konkurenciou rôznych interpretačných alternatív, v ktorých sa odráža kolízia ústavných princípov, a naostatok za také možno považovať aj prípady svojoľnej aplikácie jednoduchého práva (m. m. I. ÚS 331/09, I. ÚS 316/2011). Inými slovami, v prípadoch posudzovania individuálnych sťažností podľa čl. 127 ods. 1 ústavy nie je úlohou ústavného súdu preskúmať príslušné právne predpisy a prax *in abstracto*, ale obmedziť sa, nakoľko je to len možné, na posúdenie konkrétneho prípadu na účely zistenia, či spôsob, akým boli uvedené predpisy aplikované alebo sa dotkli sťažovateľa, viedol k porušeniu ústavy a príslušných medzinárodných zmlúv.

34. Ústavný súd vo svojej judikatúre štandardne uplatňuje zásadu prednosti ústavne konformného výkladu (napr. PL. ÚS 15/98, II. ÚS 148/06 alebo IV. ÚS 96/07). V konaní o súlade právnych predpisov sa ústavný súd k tejto zásade vyjadril nasledovným právnym názorom: „Keď právnu normu možno vysvetľovať dvoma spôsobmi, pričom jeden výklad je v súlade s Ústavou SR a medzinárodnými dohovormi podľa čl. 11 Ústavy SR a druhý výklad je s nimi v nesúlade, nejestvuje ústavný dôvod na zrušenie takej právnej normy. Všetky štátne orgány majú vtedy Ústavou určenú povinnosť uplatňovať právnu normu v súlade s Ústavou SR“ (PL. ÚS 15/98). Zo zásady ústavne konformného výkladu vyplýva tiež požiadavka, aby v prípadoch, ak pri uplatnení štandardných metód výkladu prichádzajú do úvahy rôzne výklady súvisiacich právnych noriem, bol uprednostnený ten, ktorý zabezpečí plnohodnotnú, resp. plnohodnotnejšiu realizáciu ústavou garantovaných práv fyzických alebo právnických osôb. Inak povedané, všetky orgány verejnej moci sú povinné v pochybnostiach vykladať právne normy v prospech realizácie ústavou (a tiež medzinárodnými zmluvami) garantovaných základných práv a slobôd (II. ÚS 148/06).

K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom krajského súdu

35. Ústavný súd zistil, že v danom prípade sťažovateľ namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom krajského súdu, ktorým potvrdil rozsudok okresného súdu, ktorým bol sťažovateľ zaviazaný zaplatiť zmenkovú sumu 468,57 € s príslušenstvom niekoľkonásobne prevyšujúcu istinu. Svojím rozhodnutím tak krajský súd podľa sťažovateľa umožnil dvojnásobné vymoženie pohľadávky z jedného poskytnutého úveru, a to jednak ako pohľadávku z úverovej zmluvy a jednak na základe indosovanej zmenky. Sťažovateľ namieta, že samotná úverová zmluva bola uzatvorená v rozpore so zákonom o spotrebiteľských úveroch, pričom dohodu o vyplnení zmenky, ktorá je súčasťou jej všeobecných obchodných podmienok, považuje za nekalú zmluvnú podmienku, a preto v spotrebiteľských vzťahoch za neprijateľnú. Sťažovateľ tiež namietal, že v súdnom konaní vzniesol námietky proti vyplneniu zmenky, keďže zmenková suma v čase vyplnenia zmenky bola vyššia ako maximálna suma, ktorú pripúšťa zákon. Sťažovateľ tiež poukázal na praktiky spoločnosti [REDAKOVANÉ], ktorá hromadne indosuje zmenky na zahraničnú spoločnosť [REDAKOVANÉ], čím nepriamo obchádza platnú právnu úpravu na ochranu spotrebiteľa. Keďže exekúcia vedená proti sťažovateľovi ako povinnému bola zastavená ako neprípustná z dôvodu neprijateľných zmluvných podmienok, spoločnosť [REDAKOVANÉ], ako veriteľ pohľadávky z úverovej zmluvy stratila zákonnú možnosť vymáhať dlžnú sumu, o ktorej bolo rozhodnuté rozhodcovským rozsudkom. Nový majiteľ zmenky (žalobca) konal pri nadobúdaní zmenky nepoctivo a na škodu sťažovateľa, lebo zmenku nadobudol len preto, aby zbavil sťažovateľa ako dlžníka možnosti vzniesť proti pôvodnému majiteľovi zmenky kauzálne námietky.

36. Krajský súd vo svojom rozhodnutí uviedol, že v danom prípade si žalobca v konaní uplatňuje nárok z indosovanej zmenky, ktorá ako skriptúrny akt inkorporuje právo navrhovateľa samo osebe. Táto zmenka bola v čase vystavenia blankozmenkou, do ktorej

boli údaje o výške zmenkovej sumy a o začiatku úročenia dohodnutou zmenkovou sadzbou doplnené prvým majiteľom zmenky (spoločnosťou [REDACTED]) v zmysle dohody o vyplňovacom práve, ktorá bola súčasťou všeobecných obchodných podmienok úverovej zmluvy uzatvorenej medzi sťažovateľom a spoločnosťou [REDACTED]. Sťažovateľ v súdnom konaní neuplatnil proti terajšiemu majiteľovi zmenky (žalobcovi) kauzálne námietky v zmysle zmenového a šekového zákona, jeho obrana bola založená len na námietkach týkajúcich sa spotrebiteľského vzťahu, nie nároku zo zmenky. Krajský súd rovnako ako pred ním okresný súd však základný vzťah medzi sťažovateľom a pôvodným majiteľom zmenky neposudzoval, keďže uvedené by malo podľa jeho názoru zmysel až vtedy, keby sťažovateľ ako spotrebiteľ vzniesol proti majiteľovi zmenky námietky, že k indosácii došlo na jeho škodu, alebo ak by podal kauzálne námietky týkajúce sa úverovej zmluvy alebo zmenky, ktoré však pri indosamente strácajú relevanciu. Krajský súd zdôraznil, že zmenka je cenným papierom, z ktorého vyplýva priamy, bezpodmienečný, nesporný a abstraktný záväzok dlžníka. Sťažovateľovi sa v konaní nepodarilo preukázať, že k indosácii zmenky došlo zlomyseľným spôsobom, že by indosatár mal snahu spôsobiť spotrebiteľovi škodu. Krajský súd preto dospel k záveru, že žalobcom predložená zmenka je platná a vznikla z nej povinnosť uhradiť jej majiteľovi požadovanú zmenkovú sumu aj s príslušenstvom.

37. Z rozsudku krajského súdu teda vyplýva, že charakterom pôvodného zmluvného vzťahu medzi sťažovateľom a prvým majiteľom zmenky sa nezaoberal akcentujúc abstraktný charakter zmenky, z ktorej nie je možné bez ďalšieho určiť, či ide na strane žalovaného o spotrebiteľa. Ústavný súd konštatuje, že vo všeobecnej rovine je možné uvedené tvrdenie rešpektovať, avšak súčasne je nevyhnutné vo veciach, v ktorých existuje právo jednotlivca, ústavný princíp alebo iný dôležitý verejný záujem, ktorým je v danej veci zvýšenie právnej ochrany jednotlivca vystupujúceho v právnom vzťahu v postavení spotrebiteľa, tento striktné formalistický prístup k interpretácii a aplikácii relevantných ustanovení zákona zmenkového a šekového obmedziť, a to najmä z dôvodu častého zneužívania zabezpečovacej funkcie zmenky v záväzkových vzťahoch, v ktorých je jedným z účastníkov spotrebiteľ a druhým podnikateľ – právnická osoba. V predmetných prípadoch

je na prvý pohľad postavenie subjektov zúčastnených strán síce rovné, ale súčasne vzhľadom na ich odlišný charakter a možnosti je táto rovnosť iba zdanlivá, keďže od spotrebiteľa nie je podľa názoru ústavného súdu vzhľadom na rozsiahly a dynamický vývoj právnej úpravy možné očakávať podrobnú znalosť právnych predpisov v danej oblasti práva, ako aj uvedomenie si dôsledkov a rizík plynúcich z využívania inštitútu zmenky v záväzkových vzťahoch.

38. Pokiaľ teda krajský súd napriek námietkam sťažovateľa vzneseným počas súdneho konania (najmä v odvolaní sťažovateľa) dospel k právnemu záveru o nepotrebnosti/nemožnosti skúmania obsahu spotrebiteľskej zmluvy, teda pôvodného právneho vzťahu medzi prvým majiteľom zmenky a sťažovateľom (vystaviteľom zmenky), ktorý bol právnym titulom vystavenia zmenky, ústavný súd hodnotí jeho prístup ako formalistický, ktorý neprimeraným spôsobom znížil právnu ochranu prináležiacu sťažovateľovi v postavení spotrebiteľa. Ústavný súd tiež zastáva názor, že konajúce súdy mali pristúpiť ku skúmaniu platnosti predloženej zmenky, vychádzajúc zo záveru, že v spotrebiteľských veciach všeobecne uznávaný princíp „vigilantibus iura scriptae sunt“ ustupuje dôležitejšiemu princípu, ktorým je ochrana práv spotrebiteľa, vychádzajúc tak zo samotnej povahy spotrebiteľských právnych vzťahov, v ktorých je neinformovanosť spotrebiteľov často zneužívaná v ich neprospech, keďže len malé percento spotrebiteľov dokáže vyhodnotiť nekalú povahu zmluvnej podmienky. Uvedené platí aj v zmysle rozsudku Súdneho dvora Európskej únie sp. zn. C-419/2011 zo 14. marca 2013 (Česká sporiteľňa proti Geraldovi Feichterovi), na ktorý sťažovateľ poukazuje, v ktorom tento súdny orgán pri uplatnení práva zo zmenky ex offo skúmal postavenie odporcu ako spotrebiteľa napriek tomu, že ide o abstraktný cenný papier. K obdobnému záveru o prelomení zásady zmenky ako abstraktného cenného papiera vo vzťahu ku spotrebiteľovi došlo aj vo viacerých rozhodnutiach Ústavného súdu Českej republiky, napr. IV. ÚS 457/10 z 18. 7. 2013, III. ÚS 980/13 z 19. 6. 2014, I. ÚS 290/15 zo 16. 9. 2015, PL. ÚS 16/12 zo 16. 10. 2012.

39. Presvedčivým argumentom v prospech uvedených právnych záverov ústavného súdu, ako aj tvrdení sťažovateľa je samotná zmena judikatúry všeobecných súdov v obdobných veciach, ku ktorej došlo pod vplyvom prijatého spoločného stanoviska občianskoprávneho kolégia a obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu z 20. októbra 2015 k postupu súdov nižšieho stupňa vo veciach návrhov s uplatneným právom zo zmenky vo vzťahu k ochrane spotrebiteľa uverejneného v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí Slovenskej republiky č. 8/2015 pod č. 93 (ďalej len „spoločné stanovisko“) a ktorú je možné od uvedeného momentu považovať za ustálenú a konštantnú.

V spoločnom stanovisku boli prijaté tieto právne závery:

„I. Ak navrhovateľ ako dôkaz osvedčenia uplatneného nároku doloží zmenku, platí bez ohľadu na povahu procesného nástroja, ktorý navrhovateľ použil, že:

1. pokiaľ z akýchkoľvek okolností prejednávanej veci vyplynie konajúcemu súdu súvislosť s nekalou povahou či neprípustnosťou uplatneného nároku, je tento ex offio povinný zabezpečiť prieskum nároku v intenciách možnej absolútnej neplatnosti úkonu, v ktorom má nárok základ;

2. pokiaľ súd nevzhliadne žiadnu nekalosť či neprípustnosť predloženého návrhu, súd pristúpi k prieskumu uplatneného nároku v rozmedzí prípadne vznesených námietok zohľadňujúc ich rozsah a povahu, pri rešpektovaní povinnosti posúdiť prípadnú absolútnu neplatnosť úkonu, ak to z vykonaného dokazovania vyplynie.

II. Ak je vystaviteľom zmenky spotrebiteľ, je možné túto skúmať až po úroveň dohody o vyplňovacom práve, aplikujúc právnu úpravu platnú a účinnú v čase, kedy bola zmenka vystavená.

III. Aj v prípade, že nie sú podané kauzálne námietky vystaviteľom zmenky (bez ohľadu na to, či je spotrebiteľom), ktorý je na strane žalovaného, je možné preskúmať a podľa okolností prípadu posúdiť nárok na uplatnený zmluvný úrok ako nárok uplatnený v rozpore s dobrými mravmi, ak výška uplatneného nároku podľa úvahy súdu takýto exces dosahuje.“

40. Ústavný súd dodáva, že pri svojom rozhodovaní prihliadol aj na okolnosť, že sťažovateľ už raz vystupoval v pozícii povinného v exekučnom konaní vedenom pod sp. zn.

9 Er 888/2010, v ktorom bol exekučným titulom rozhodcovský rozsudok vydaný na základe totožnej zmluvy o úvere (oprávneným bol pôvodný veriteľ). Uvedená exekúcia bola vyhlásená pre neprijateľné zmluvné podmienky za neprípustnú a zastavená. Ústavný súd zastáva názor, že z konkrétnych skutkových okolností danej veci vyplýva, že právny predchodca žalobcu po neúspechu v uvedenom exekučnom konaní vyplnením blankozmenky (podpísanej pri dojednaní úveru) a jej indosovaním na žalobcu, ktorý si teraz uplatňuje obdobné plnenie ako indosatár zo zmenky, postupoval účelovo s cieľom vyhnúť sa posudzovaniu platnosti úverovej zmluvy, ako aj aplikácii ustanovení zákona o spotrebiteľských úveroch. Uvedené konanie nemôže požívať právnu ochranu.

41. Ústavný súd na podporu svojich právnych záverov poukazuje na svoje predchádzajúce rozhodnutie sp. zn. III. ÚS 476/2016 zo 16. júla 2016 v obdobnej veci, kde v pozícii sťažovateľa v konaní pred ústavným súdom vystupoval žalobca ([REDACTED]), ktorého sťažnosť, v ktorej namietal porušenie totožných práv uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 4 Obdo 38/2015 z 29. februára 2016, ktorým boli zrušené predchádzajúce rozhodnutia všeobecných súdov konajúcich v uvedenej právnej veci práve z dôvodu, že nezohľadňovali existenciu právnej úpravy týkajúcu sa spotrebiteľských úverov a ochrany spotrebiteľa, bola odmietnutá ako zjavne neopodstatnená.

42. K obrane uvedenej v stanovisku predsedu krajského súdu ústavný súd uvádza, že je síce pravdepodobné, že sťažovateľ by niektoré v sťažnosti uplatnené námietky mohol využiť v exekučnom konaní vedenom v budúcnosti na základe právoplatného rozsudku okresného súdu, avšak súčasne akcentujúc ústavnú prevenciu sťažnosti, ústavný súd konštatuje, že uvedené považuje za nehospodárne a v rozpore s poskytovaním právnej ochrany sťažovateľa, ktorý by tak bol vystavený ďalšej nezákonnej exekúcii. Pravdepodobnosť zastavenia takej exekúcie v zmysle § 57 ods. 1 písm. m) Exekučného poriadku napokon nie je možné prejedikovať.

43. Vzhľadom na uvedené ústavný súd dospel k záveru, že napadnutým rozsudkom krajského súdu došlo k namietanému porušeniu sťažovateľom označených práv, tak ako to

je uvedené v bode 1 výroku tohto rozhodnutia. V ďalšom konaní bude úlohou krajského súdu prihliadnúť pri rozhodovaní o uplatnenom nároku zo zmenky na ochranu práv sťažovateľa ako spotrebiteľa a zohľadňujúc konkrétne skutkové okolnosti tejto právnej veci preskúmať predloženú zmenku až po úroveň dohody o vyplňacom práve, posúdiť prípustnosť použitia zmenky, prípadne zohľadniť rozpor dojednaného zmluvného úroku s dobrými mravmi, aplikujúc právnu úpravu platnú a účinnú v čase, keď bola zmenka vystavená. Ústavný súd poukazuje na to, že z dôvodu zrušenia rozsudku krajského súdu a vrátenia veci na ďalšie konanie má krajský súd nielen možnosť, ale aj povinnosť vysporiadať sa opätovne v rozumne dostatočnej miere s námietkami sťažovateľa a následne o nich rozhodnúť v rámci odvolacieho konania.

K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu

44. Sťažnosť sťažovateľa smeruje aj proti uzneseniu najvyššieho súdu, ktorým bolo dovolanie sťažovateľa proti rozsudku krajského súdu odmietnuté ako procesne neprípustné. Najvyšší súd prípustnosť dovolania posudzoval podľa § 236, § 237 a § 238 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), keďže bolo podané za účinnosti tohto procesného kódexu. Najvyšší súd sa po skonštatovaní, že nejde o procesne prípustné dovolanie v zmysle § 238 OSP, vyslovil aj k otázke existencie prípadných procesných väd uvedených v § 237 OSP, keď uviedol:

„Dovolateľ vady konania v zmysle ustanovenia § 237 písm. a/ až e/, g/ O.s.p. v dovolaní nenamietal a v dovolacom konaní vady tejto povahy nevyšli najavo. Prípustnosť tohto opravného prostriedku, preto z uvedených ustanovení nemožno vyvodiť.

S prihliadnutím na obsah dovolania a v ňom vytýkané nesprávnosti, ktorých sa mal podľa žalovaného dopustiť odvolací súd tým, že sa nezaoberal skutočnosťami uvedenými v odvolaní, sa dovolací súd zaoberal otázkou, či žalovanému bola postupom odvolacieho súdu odňatá možnosť konať pred súdom (ustanovenie § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.).

Odňatím možnosti konať pred súdom je potrebné rozumieť taký postup súdu, ktorým strane odníma tie procesné práva, ktoré jej zákon priznáva. Konaním súdu sa rozumie predovšetkým jeho procesný postup. O vadu, ktorá je z hľadiska ustanovenia § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal strane procesné práva, ktoré jej zákon priznáva.

Dovolací súd v tejto súvislosti poukazuje na Stanovisko občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu zo dňa 3. decembra 2015 (publikované v Zbierke Stanovísk Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R2/2016), podľa ktorého nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle ustanovenia § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu. môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa ustanovenia § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. O výnimku uvedenú v stanovisku R2/2016 ide v prípade, ak strana v odvolaní proti rozhodnutiu súdu prvej inštancie vzniesla vecné námietky, ktoré boli spôsobilé spochybniť správnosť vydaného rozhodnutia a odvolací súd sa so žiadanou z podstatných odvolacích námietok nezaoberal, pričom sa s namietanou zákonnosťou postupu súdu prvej inštancie žiadnym spôsobom nevysporiadal a rozhodnutie súdu prvej inštancie s odkazom na ustanovenie § 219 O.s.p. ako vecne správne potvrdil (viď sp. zn. 3Obdo/39/2016).

Dovolací súd uvádza, že v danom prípade sa nejedná o výnimku uvedenú v druhej vete stanoviska R2/2016. Odvolací súd sa v odôvodnení svojho rozhodnutia vysporiadal so všetkými podstatnými námietkami vznesenými žalovaným v odvolaní proti rozsudku súdu prvej inštancie, ktoré sa týkali procesného postupu upraveného Nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007, vzájomného vzťahu medzi Nariadením a Občianskym súdnym poriadkom, vykonaním dôkazov, ktoré strany nenavrhl. Odvolací súd svoje rozhodnutie odôvodnil v súlade s ustanovením § 157 ods. 2 O.s.p. účinného v čase jeho rozhodovania a dal odpovede na všetky kľúčové otázky. Skutočnosť, že sa dovolateľ so závermi uvedenými v napadnutom rozhodnutí nestotožňuje, nezakladá odňatie možnosti konať pred súdom.

Obsah dovolacích námietok žalovaného smeroval najmä k nesprávnemu právnemu posúdeniu veci odvolacím súdom. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce použil správny právny predpis, ale ho nesprávne interpretoval, alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery. Nesprávne právne posúdenie veci je síce relevantný dovolací dôvod, samo o sebe ale prípustnosť dovolania nezakladá (nemá základ vo vadách konania podľa ustanovenia § 237 ods. 1 O.s.p. a nespôsobuje zmätočnosť rozhodnutia). Posúdenie, či súdy (ne)použili správny právny predpis a či ho (ne)správne interpretovali alebo či zo správnych skutkových záverov vyvodili (ne)správne právne závery, by tak prichádzalo do úvahy až vtedy, keby dovolanie bolo procesné prípustné. O taký prípad v prejednávanej veci nejde. Rovnako ako nesprávne právne posúdenie veci, aj tzv. iná vada konania majúca za následok nesprávne rozhodnutie vo veci je síce relevantným dovolacím dôvodom (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.), úspešne však môže byť uplatnená iba v procesné prípustnom dovolaní.“

45. Z citovaného odôvodnenia uznesenia najvyššieho súdu vyplýva, že najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie sťažovateľa odmietol ako neprípustné bez toho, aby sa venoval materiálnej správnosti skutkových alebo právnych záverov rozsudku krajského súdu, ktorým bol potvrdený rozsudok okresného súdu.

46. Podľa názoru ústavného súdu sa základné právo na súdnu ochranu v občianskoprávnom konaní účinne zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých občianskoprávny súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred občianskoprávnym súdom vrátane dovolacích konaní. V dovolacom konaní procesné podmienky prípustnosti dovolania upravovali v rozhodnom čase ustanovenia § 236 a nasl. OSP.

47. V tejto súvislosti ústavný súd vzhľadom na svoju doterajšiu judikatúru považuje za potrebné uviesť, že otázka posúdenia, či sú splnené podmienky na uskutočnenie dovolacieho konania, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, t. j. najvyššieho súdu, a nie do právomoci ústavného súdu (napr. II. ÚS 418/2012, IV. ÚS 238/07). Ústavný súd dodáva, že právny názor najvyššieho súdu, podľa ktorého nesprávne právne posúdenie veci alebo nepreskúmateľnosť dovolaní napadnutého rozhodnutia nepredstavujú samy osebe odňatie možnosti konať pred súdom [podľa § 237 písm. f) OSP] ani iný dôvod prípustnosti dovolania, navyše, ak odôvodnenie dovolaní napadnutého rozsudku ako celok zodpovedá parametrom zákonného odôvodnenia (§ 157 ods. 2 OSP), spĺňa podmienky ústavne konformného výkladu ustanovení Občianskeho súdneho poriadku vymedzujúcich podmienky prípustnosti dovolania (m. m. I. ÚS 141/2011, II. ÚS 418/2012, III. ÚS 184/2011, III. ÚS 148/2012, IV. ÚS 481/2011, IV. ÚS 499/2011).

48. V súvislosti s námietkou sťažovateľa o nesprávnom posúdení splnenia podmienok prípustnosti dovolania najvyšším súdom vzhľadom na predchádzajúce uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 3 Obdo 43/2015 z 23. mája 2016, ktorým zrušil predchádzajúce rozhodnutia v obdobnej veci medzi tými istými účastníkmi, ústavný súd konštatuje, že zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že najvyšší súd v označenom rozhodnutí dospel k záveru, že v postupe krajského súdu, ako aj súdu prvej inštancie došlo k odňatiu možnosti konať pred súdom v dôsledku zistenia závažnej procesnej vady v konaní odvolacom, ako aj v konaní na okresnom súde (odňatie možnosti vyjadriť sa k vyjadreniu žalobcu k odvolaniu, ako aj znemožnenie kvalifikovane a v dostatočne primeranej lehote sa vyjadriť k tvrdeniam žalobcu pred okresným súdom). Uvedené procesné pochybenia v postupe najvyššieho súdu, ktoré je predmetom tohto preskúmania ústavným súdom, zistené neboli a ani sťažovateľ uvedené nenamietal.

49. Poukazujúc na citované právne názory, s ktorými sa ústavný súd stotožňuje, nemožno preto napadnuté uznesenie najvyššieho súdu považovať za arbitrárne a nezlučiteľné s aplikovanými ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku. Takýto postup a rozhodnutie dovolacieho súdu Občiansky súdny poriadok výslovne umožňuje,

preto použitý spôsob v konkrétnom prípade nemohol viesť k odopretiu prístupu k súdnej ochrane v konaní o mimoriadnych opravných prostriedkoch.

50. Ústavný súd s poukazom na uvedené zastáva názor, že najvyšší súd sa ústavne udržateľným spôsobom vysporiadal s dôvodmi prípustnosti dovolania v rozsahu potrebnom na rozhodnutie. V rozsahu potrebnom na posúdenie prípustnosti dovolania a bez toho, aby posudzoval správnosť skutkových alebo právnych záverov, ku ktorým dospel krajský súd, najvyšší súd v napadnutých uzneseniach podľa názoru ústavného súdu dostatočne reagoval na tvrdenia sťažovateľa o prípustnosti dovolania a tiež jej námietkam týkajúcim sa posúdenia naplnenia dovolacieho dôvodu podľa § 237 ods. 1 písm. f) OSP. Na tomto základe ústavný súd dospel k záveru, že právny názor, na ktorom je založené napadnuté uznesenie najvyššieho súdu, je odôvodnený z ústavného hľadiska akceptovateľným spôsobom, a v okolnostiach danej veci preto nič nesignalizuje možnosť vysloviť porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto ústavný súd tejto časti sťažnosti sťažovateľa nevyhovel (bod 4 výrok nálezu).

III.

51. V záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľovi ústavný súd v nadväznosti na zistenie porušenia základných práv sťažovateľa vo výroku tohto rozhodnutia v bode 2 rozhodol o zrušení namietaného rozsudku krajského súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie a opätovné rozhodnutie.

52. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) úhradu trov konania z dôvodu jeho právneho zastúpenia advokátkou, ktorá si uplatnila nárok na ich úhradu. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z príslušných ustanovení vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Sťažovateľovi vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátkou za dva úkony právnej služby (prevzatie

a príprava zastúpenia a spísanie ústavnej sťažnosti) uskutočnené v roku 2018. Základná sadzba odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2018 je 153,50 € a hodnota režijného paušálu je 9,21 €. Za úkon vyjadrenia k stanovisku predsedu krajského súdu a predsedníčky najvyššieho súdu ústavný súd sťažovateľovi trovy konania nepriznal, keďže v uvedenom vyjadrení neboli uvedené žiadne nové relevantné skutočnosti podstatné pre rozhodnutie. Spolu sťažovateľovi prináležia trovy právneho zastúpenia v celkovej výške 325,42 eur bez DPH (právna zástupkyňa nedeklarovala, že je platcom DPH), tak ako to je uvedené v bode 3 výroku tohto rozhodnutia.

53. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, nadobudne toto rozhodnutie právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. augusta 2018